

ЎЗБЕКИСТОН
1918 йил
21 июндан
иққа бошлаган

СССР ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ
ҚЎМИТАСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССЖ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ОРГАНИ

Воқеалар,
янгиликлар,
хабарлар

ЖУМҲУРИЯТИМИЗ

ХАЁТИ

№ 289 (20. 856)

1990 йил 18 декабрь, сешанба

Баҳоси 3 тийин.

ССЖИ халқ депутатларининг тўртинчи Съезди

Хурматли халқ депутатлари!
Ватан учун ҳал қилувчи мана шу пайтда КПСС Марказий Қўмитаси мамлакатимиз бошидан кечиётган ҳалокатли таъминотларни барқарор этишга қаратилган амалий қарорлар кечиртириш қарар қилиниши зарурлигини маълум қилди. Халқ депутатларининг давлат доирасидаги вазиятни яхшилик сари дадил ўзгартириш манфаатларини кўзлаб буйдорлик режаларини биргаликда ишлаб чиқиш зарурдир.

Съезд халқнинг ҳақиқий оро-умидларига мисл қилинган амалий қарорларни ишлаб чиқиши жамиятимизнинг жуда катта имкониятларини, унинг моддий ресурсларини ва ақлий кучларини қаратган келтириш имконини беришга аминимиз.

Совет давлати, кўп миллатли халқимиз ўз қисматига тушган синновларга неча бор бардош берган. Бугунги кунда ҳам вазиятдан чиқишнинг йўли бор, ССЖИ Олий Кенгашида Президент

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК
ПАРТИЯСИНING МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ.

ССЖИ халқ депутатларининг Съезди очилди

МОСКВА. (ТАСС). 17 декабрь кунги Кремлнинг Съездлар саройида ССЖИ халқ депутатларининг тўртинчи съезди иш бошлади. Съездни ССЖИ Олий Кенгашининг Раиси А. И. Лукьянов очди. 2240 халқ депутатидан съездда 1979 халқ депутатлари ҳозир бўлди, деб маълум қилди у.

Зада Совет Иттифоқи Гимни янгради.

Съезд ишида ССЖИ Президенти М. С. Горбачев қатнашмоқда.

Съезд Раёсати ва Котибияти тўзилди. Сўнгра халқ депутатлари съездининг кун тартиби тўғрисидаги тақлидларни муҳокама қилишга ўтдилар. ССЖИ Олий Кенгаши кун тартибига саноатчи масалани киритишни тасвир этди. Аввало ССЖИ Президентининг мамлакат аҳолиси ҳамда вужудда келган таъин ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий вазиятни барқарор этиш тадбирлари тўғрисидаги

маълумотини муҳокама қилиш, янги Иттифоқ шартномасининг умумий қончилиги ва уни тузиш тартиби тўғрисидаги масала шу жумлага кирди.

ССЖИ Конституциясига киритилган

ўзгартишларни, умумхалқ овоз бериши (референдум) тўғрисидаги ҳамда ССЖИ халқ депутатини қарор қилиш тартиби ҳақидаги Қонун лойиҳаларини муҳокама қилиш, ССЖИ Бош прокуратураси ва Бош давлат ҳақамини тасдиқлаш, ССЖИ Олий Кенгашининг таркибини янгилаш (ротация қилиш) ҳам тақлиф этилди.

Депутатлар кун тартибига тўзатишлар киритишди. Муҳокама қилинганидан кейин кун тартиби тасдиқланди. Қўшимча тақлидларни эса умумлаштириш учун съездининг Котибиятига топширишга қарор қилинди.

ССЖИ халқ депутатларининг Съезди ўз ишнини давом эттиради.

13 ва 14 декабрь кунлари Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг мажлислари бўлди. Бу мажлисларда жумҳурият ижтимоий-иқтисодий тараққиётининг муҳим масалалари кўриб чиқилди. Мажлисларни Ўзбекистон ССЖ Президенти И. А. Каримов бошқарди.

Жумҳурият аҳолисини озиқ-овқат маҳсулотлари ва халқ истеъмоли моллари билан таъминлаш масаласи биринчи галдаги масалалар қаторида кўриб чиқилди. Вазирлар Маҳкамаси аҳолини барқарорлаштириш дастурини ишлаб чиқди. Жумладан, маҳсулотларнинг ўн икки тури алоҳида назорат остига олинди. Қўндалик озиқ-овқатлардан ун, ёрма, макорон, чой, сут ва гўшт маҳсулотлари, бошқа маҳсулотлар шулар жумласига кирди. Меҳнаткашларнинг манфаатларини ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш мақсадида ва нон асосий озиқ-овқат маҳсулоти эканини назарда тутиб, Ўзбекистон ССЖ Президенти ва Вазирлар Маҳкамаси 1991 йилда нон маҳсулотлари ва унинг нархи ҳатто умуман мамлакатда оширилган тақдирда ҳам уларнинг қанча нархларини оширмақчи эмасликлари таъкидлаб ўтилди. Жумҳуриятда Ўзбекистон аҳолисини нормал таъминлаш учун етарли миқдорда дон бор. Бундан ташқари 1991 йилнинг иккинчи ярмидан бошлаб жумҳурият ўзини асосан Ўзбекистонда қайта ишланган ун билан таъминлашга ўтишни мўлжалламоқда. Бунинг учун ҳозир ишга таъсирлаган тегириқдорларда асбоб-ускуналарни соғлаш ишлари жадал суръатлар билан олиб боришмоқда, жумҳуриятнинг бир қанча вилоятларида нон-булка комбинатлари қурилмоқда.

Жумҳуриятларнинг ва вилоятларнинг ҳуқуқлари кенгайтирилиши мамлакатнинг турли минтақалар билан бевосита шартномаларни тузиш учун яхши шароит яратиб бериши мажбур қўйиб ўтилди. 1991 йил учун дон, чорвачилик учун омухта ем етказиб бериш тўғрисидаги мана шундай шартномаларни имзолашни нечи билан 25 декабрда тугаллаш зарур, деб топилди. Бу соҳада аҳолини гўшт, туҳум ва сўт маҳсулотлари билан таъминлашга алоҳида эътибор қаратилди. Вазирлар Маҳкамасининг мажлисларида аҳоли даромадларини индекслаш масалалари жиддий муҳокама қилинди. Бу индексларнинг са-

марали амал қилиши воситасини ишлаб чиқиш зарур, деб топилди.

Ўзбекистон ССЖ Президенти И. А. Каримовнинг нутқида маҳсулотларнинг олинлиги ва тақсимланишини жуда қаттиққўл билан назорат қилиб туриш зарурлиги алоҳида таъкидлаб ўтилди. Социал адолат қондаси диққат марказида бўлиши керак.

Уш иккинчи қадрлиқ Ўзбе-

қанча принципиал, муҳим ва афзаларига қаратилди. Жумҳуриятнинг 4 йил билан таъминлаш комплекс дастури диққат марказига қўйилди. Бу дастур ҳозир ишланган 10 минглаб кишиларни ижтимоий ишлаб чиқаришга жалб қилиш имконини берибди, улар халқ ҳужалигининг турли соҳаларида ишлаб, қаролотини маош билан таъминлашга оладилар. Қишлоқ ҳўйларга газ ва сув қурувлари тармоғини ёқил-лаштириш ишлари жадал суръат билан давом эттириш белгиланган. Бу ишга катта маблағ ажратилмоқда. Келгуси йилда саноат ишлаб чиқаришига сув бўрилиш қилиш назарда тутилмоқда. Ўзбекистон ССЖ ҳудудия жон-

мончи, дон, картошка, мева, ва резавор, чорва ва парранда, сут ва туҳум етиштириш кўпайтиришга эришиш режалаштириб қўйилган.

Мажлисларда Иттифоқ идораларида деҳқончилик-саноат комплексининг қайта ишлаш тармоқлари учун чет эллардан зарур асбоб-ускуналарни сотиб олиш ишлари жуда қисқа муддатларда тугаллаш зарурлиги қайд этилди.

Қурилиш, транспорт, алоқа, жумҳурият халқ ҳўж-а-ли комплексининг мана шу жуда муҳим тармоқлари 1991 йилда жиддий муаммоларга дуч келди.

Умуман жумҳуриятда пул билан таъминлашнинг барча минбаълари ҳисобига қанчалар маблағлар ва қурилиш-муддатда ҳал этиб беришни топширди.

Машинасозлик комплекси. 1991 йилда машинасозлик маҳсулотларини кўпайтириш белгиланган. Меҳнат унумдорлиги ва фойда илдам суръатлар билан ривожланиб боради. Халқ истеъмоли мол-лари, шунингдек Автомобиль ва қишлоқ ҳўжалик машина-созлиги вазирлиги билан Дастохсозлик ва асбобсозлик саноати вазирлиги қорхона-ларининг маҳсулот ишлаб чиқаришини юксак суръатлар билан кўпайтириш қўзда тутилган.

Моддий-техникавий таъминот, маънавий эскиртган ва сиёсийланган асбоб-ускуналар муаммолари машинасозлик-дани энг муҳим ўзгартишлар

камасига тегишли вазир-ликларга ва идораларга етар-ли миқдорда газ плиталари, турли диаметрдаги ва ҳар хил турдаги қурувлар, бош-қа маҳсулотлар етказиб бе-ришни таъминлашни топ-ширди.

Металлургияни ривож-лаштириш соҳасида вазирлик-лар вилоят ижроқўмлари, бир-лашмалар ва қорхоналар то-монидан қорва ва рағли ме-талларнинг парчаларини топширишдан манфаатдор-ликни оширишга ҳизмат қи-ладиган иқтисодий восита ишлаб чиқишлиш лозим.

Халқ истеъмоли моллари, савдо ва хизмат комплекси. Аҳолининг ошиб бораётган эҳтиёжларини қондириш, истеъмол бозорини ҳозир

ниг устаси ва «ёшларнинг мураббий-си» деган икки фахрий номга сазовор бўлди.

Учинчи ип йигирув фабрикасида пахтани титиб берадиган дастгоҳда опе-ратор бўлиб ишлайди. Тўққиз йил ичиде у ўзи ишлайдиган 6 та машинани жуда ях-ши билиб олди. У эзилган плитани бир неча дақиқада улаб, дастгоҳни ишга ту-шира олади. Шу сабабли унинг дастгоҳ-лари деярли бекор туриб қолмайди. Не-тижада у ҳар ойда режага қўшимча ет-ти тонна тарелан плита ишлаб чиқаради. Айни вақтда Займа ёш ходимларга иш ўргатишга вақт топади, уларга ўз маҳорати сириларини сажийлик билан ўргатади.

Илгор ишчи қорхонада биринчилардан бўлиб келгуси йил ҳисобига маҳсулот топшира бошлади.

[ЎзТАГ мухбирлари].

пистисоно этилади, ижтимоий соҳада Иттифоқдаги ўртача кўрсаткичда мавжуд бўлган тафовут намайити-лади. Пул билан таъмин-лашнинг ҳамма манбалари ҳисобидан уй-ҳўй қуришни 5,2 фозиз кўпайтириш ва 10,8 миллион квадрат метр уй-ҳўйни фойдаланишга топ-шириш, шу жумладан янқа тартибда уй-ҳўй қурувчи аҳолининг маблағи ҳисобидан уй-ҳўй қуришни 7 фозиз, уй-ҳўй қуриш кооперати-вари маблағи ҳисобидан 6 фозиз ошириш қўзда тутил-ган. Мақтабчага тарбия муассасаларидаги ўринлар 6,5 фозиз, умумий таълим мактабларидаги ўринлар 3,5 фозиз ортади. Касалхоналар, поликлиникаларни қўпай-тиришнинг ҳаммасига замон-вий табиёт талабларига мис-келадиган янги бинолар қу-риш ҳисобига эришилди.

Утган йилларда ижтимоий-маданий-маиший объектлар қурувчилар учун иккинчи даражали ҳисобланар эди. Ва-зирлар Маҳкамаси тажриба-ни эътиборга олиб, жумҳу-риятда маҳсу бўлинмалар ташкил қилишни белгиледи. Бу бўлинмалар ижтимоий-маданий-маиший объектлар-ни қуришга иxtисослаштири-лади ва бинокорлик мате-риаллари билан албатта таъминланади.

Вазирлар Маҳкамаси ма-даният ва полиграфия объектларининг моддий-тех-никавий базасини мустаҳ-камлашга ва уларни ресур-слар билан таъминлашга алоҳида эътибор берди. Бос-ма маҳсулотлар, аввало Ўз-бекистон ССЖнинг давлат тилидаги дарсликларни кў-проқ чиқариш имкониятлари-ни қидириш зарур, деб то-пилди.

Ташқи иқтисодий ало-қалар. Бу соҳада тай-ёр, раёобатбардош маҳ-сулотларни ишлаб чиқара-диган қўшма қорхоналарни ташкил этишга аўр эъти-бор бериш белгиланди. Жумҳурият мутахассисла-рини чет элларга юборишни, истиқболли технологиялар-ни ва илгор тажрибаларни жорий этишни бундан бўён ҳам кенгайтириш зарурлиги таъкидланди.

Ўзбекистон ССЖ Прези-денти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг мажлисида 1990-1991 йиллар қиш фа-лида жумҳурият халқ ҳўжа-лигининг ҳолати ва тайёр-лиги масалалари ҳам кўриб чиқилди.

[ЎзТАГ].

Иқтисодиёт янгиликлари

БЕВОСИТА ШАРТНОМАЛАР АСОСИДА

Фориш ноҳиясидаги Карл Маркс но-м-ли давлат ҳўжалик маъмурияти янқа тартибда уй қурувчиларини муаммола-рини ҳал этишни зиммасига олди.

У Россия Федерациясининг бир қан-ча ташкилотлари ва қорхоналари бил-ан бинокорлик материаллари етказиб бе-риш тўғрисида бевосита шартнома туз-ди.

Совхозда янқа тартибда уй-ҳўй қу-ришдан ташқари ҳўжалик, ижтимоий-маи-ший ишхошлар қуриш ҳам авж олди-

КЕЛГУСИ ЙИЛ ҲИСОБИГА

Тошкент тўқимачилик комбинати ишчиси Займа Эдельберг «ўз касби-

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИ

Нукусда Қорақалпоғистон Олий Кенгашининг тўртинчи сессияси бўлди. Депутат-лар Қорақалпоғистон Совет Жумҳуриятининг Ўзбекистон ССЖ таркибидagi давлат муестарлигини тўғрисида декларация қабул қилдилар.

Сессияда халқ ҳўжалигини барқарорлаштиришнинг асо-сий йўналишлари ва бозор иқтисодиётига ўтиш қондал-рини рўбёга чиқариш, Қо-рақалпоғистонни ижтимоий ва иқтисодий ривожлантириш ҳамда унинг 1991 йил бод-жетини тузишнинг асосий кўрсаткичларига доир Ҳара-кат дастурини муҳокама қи-лдлар.

«Маҳаллий ўзини ўзи бош-қарув ва Қорақалпоғистон Жумҳурияти халқ депутат-ларининг маҳаллий Кенга-шлари тўғрисида»-ти ва «Тик-орат жамиятлари ҳамда ҳў-жалик ширкатларининг бош-қа турлари тўғрисида»-ти қо-нуналарни қабул қилиш бе-чқиртилди. Қорақалпоғис-тон тўғрисидаги Қонун ик-кинчи ўқишда муҳокама қи-линиши қабул этилди. Жум-хурият Конституциявий Ҳара-кат қўмитасининг таркиби тасдиқланди, бошқа баъзи масалалар кўриб чиқилди.

Сессия ишида Ўзбекистон ССЖ Вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов қатнашди.

[ЎзТАГ].

ВИЛОЯТ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

Урганчада халқ депутатлари Хоразм вилоят Советининг сес-сияси бўлди. Сессия қатнаш-чилари жумҳурият халқ ҳўжа-лигини барқарорлаштиришнинг асосий йўналишлари ҳамда боз-ор иқтисодиётига ўтиш қондал-рини амалга оширишга доир дастури, келгуси йилда ви-лоятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий кўрсаткичларини муҳокама қи-лдлар.

Депутатлар «Ўзбекистон ССЖда ижро қилувчи ва идора-тизчи ҳокимият тузиллиши-ни тақомиллаштириш ва Ўзбе-кистон ССЖ Конституцияси (Асосий Қонуни)га ўзгартиш-лар ва қўшимчалар кирити-лиш тўғрисида»ги Ўзбеки-стон ССЖ Қонунини халқ депу-татлари вилоят Совети томо-нидан бажарилиши чора-тад-бирларини кўриб чиқдилар.

Табиати муҳофазе қилиш вилоят комитетининг мақомига ўзгартишлар киритилди, қон-диги сессия қарорлари қан-дай бажарилаётганлиги кўриб чиқилди.

Сессияда вилоят Совети-нинг раиси, Хоразм вилоят партия комитетининг биринчи котиби Р. М. Худойберганова нутқ сўзлади.

[ЎзТАГ].

Андижон шаҳар партия комитети бюроси аъзолари «Электрораппарат» заводи цехларини айланиб, ишчилар, мутахассислар билан суҳбатлашди. Уларнинг қанча маош олаётганини, иш шартининг аҳоли, техника тараққиётини жадаллаштириш муаммолари билан қизиқди. Улар цехларни айланиб юришганда, ишчиларнинг бири эшиттириб: «Мана буниси янгилик бўлди, бизнинг ҳолимиздан хабар олиб, оз бўлса-да руҳини кўтаришга киришлар ҳам бор экан-ку. Шаҳар катталарини деҳда урғатганимиз деў ўйламагандаки, деди. У ҳақ гапни айтди. Инсонга бўлган эътибор ҳеч қачон уни лоқайд қолдирмайди. Айтдиларку, битта яхши гап билан кишини катта ишларга отлатириш, эътиборсизлик билан унинг ғайратини сундириш ҳам мумкин.

Шу кунги шаҳар партия комитети бюросининг заводида ўтказилган кўча мажлисида партиядан чиқиб унчун ариза берган кишилар билан бевосита юракдан суҳбатлашди. Улар оз эмас, 24 киши эди. Уларнинг аксарияти ишчилар. Хўш, нега улар партиядан чиқишга қарор қилишди?

Оранбой Мамажонов шу корхонада 24 йилдан буюн ишлабди. Партия стажига ҳам анчагина. Ўз касбини севади, топириқларни доимо ошириб бажаришга интилади. Касбдошлари билан суҳбатлашганда, у тўғрида фатҳат яхши гапларни эшитасиз. О. Мамажонов партиядан чиқиб унчун ариза берганига тўрт ой бўлди. Шу давр мобайнида аъзолик бадалларини тўлагани йўқ. Тўғри, партия комитетидан Оранбой ака билан бир неча бор суҳбатлашди. Лекин у ҳар гал ўзининг ақидидан қайтгани йўқ. Уни ариза ёзишга нима мажбур қилди? Ана шу ҳақда фикр юритмасликнинг иложи йўқ.

Оранбой аканинг айтишича, унинг оиласида бешта фарзанд бор. Хотини ишламайди, болалари катта бўлиб қолишди. Уларни ки-йинтириш, тўғини ўтказиб, уйли-жойли қилиш учун шубҳасиз маблағ керак. Олган ойлиги эса оилага уйма-уч етади. Ана шунга ҳам қаноат қилиб ишлади, аъзолик бадалларини ҳам тўлаб берди, лекин бир гал у жуда ҳаф бўлиб кетди. Негаки, заводга олиб келинган ёғоч тахтадан унга беришмади. Шу ҳақда партия ташкилотига ҳам, касабга уюшмаси ташкилотига ҳам айтди, фойдаси бўлмади.

— Ўзингиз ўйлаб кўринг, — деди Оранбой ака. — Бозордан битта ёғочни бугунги кунда 30-40 сўмга оласан. Олган маошимни болаларимга сарфлайми ёки ёғоч олиш учунми? Буниси ҳам майли, мен корхонада шунча йил ишлаб, озиғна ёғоч тахта олишга лойиқ қадр-қиммат топмаганимга ҳаф бўлиб кетдим. Бориники, ўша ёғоч-тахтани олмангиз.

мила ҳам заводда кўп вақтдан буюн ишлабди. Партия сафига ўтганига ўн йил бўлди. Унинг сурати завод «Хўрмат тахтаси»га ҳам қўйилган. Агар Л. Грязованинг галига қулоқ солсангиз, унинг ҳам дарди-ҳасрати ниҳоятда кўп.

Людмиланинг оиласида олти киши бор. Ўзи билан расман ажрашмаган бўлса-да, лекин анча вақтдан буюн бирга яшамайди. Болаларини дурустроқ овқатлантириш ва кийинтириш мақсадида кўпинча бир ярим, ҳатто икки смена ишлабди. Шунда ҳам топагани умма-уч етади. Людмиланинг ҳафсаласини пир қилган нарсаси шунки, унинг ичкиликка ружу қўйди. Уни партия ко-

деган хулосага келдим. Шунинг учун ҳам партиядан чиқаман.

Ишчи Ренат Меньевнинг фикри эса бир оз бошқача. У аъзолик бадалини уч ойдан буюн тўлагани йўқ. Ренатнинг айтишича, КПСС XXVIII съездининг якунини катта иштиёқ билан кутиб турди. Очигини айтганда съезд ишдан қониқиб ҳосил қилмади. Бунинг устига ҳаммаси билан бўлган воқеа уни партиядан чиқиб унчун ариза беришга ундади. Яъни деҳда ишловчи ҳаммаси кизини медицина билим юртига ўқишга жойлай олмади. Бир қарашда бунинг партия ҳаётига қандай дахли бўлиши мумкин дерсиз. Дахли бор. албатта. Ренат-

шадиган партиядошлари?

Партиядан чиқмоқчи бўлганларнинг аксарияти ана шундай мулоҳазаларни билдиришди. Уларни умумлаштириб шундай хулосага келиш мумкин, аксарият ҳолларда бошлангич партия ташкилотларида партия аъзоси эътибор, ўзаро меҳрибонлик, ғамхўрлик етишмаяпти. Бу албатта кишиларнинг руҳига салбий таъсир кўрсатмай қолмайди.

Шу ўринда кишиларга эътибор кўчайиб бораётган жамоалар ҳам йўқ эмаслигини таъкидлаш ўринлидир. Чунки, Андижондаги 2511-автоколоннада ишчиларнинг бошига ташвиш тушганида партия, касабга уюшмаси комитетларнинг ташаббуси билан улар оиласига бир йўла 3 минг сўм ёрдам пули берилмоқда. Болаларнинг номли ишлаб чиқариш биришмасида эса пенсияга узатилаётган кишига 1000 сўм ёрдам пули бериш йўлга қўйилди. Бундан ташқари коммунистлар билан янча тартибда суҳбатлашди, уларнинг оилавий аҳолидан яхши хабардор бўлиб туриш ҳам дуруст самара бермоқда.

Агар одамларнинг қалибига йўл топсанг, улар сени ҳеч қачон уялтиришмайди. — деди ўша кунги буюр мажлисида 2511-автоколонна директори А. Муминов. — ишлар ҳам юришиб кетаверади, фойда ҳам кўпаяди. Эътиборсизлик бор жойда эса кўпчиликнинг ишдан кўнгли совибди, бир-бирига оқибатсиз бўлиб қолади.

«Электрораппарат» заводида ўтказилган ана шу мажлисда ишчилар ўзларини қийнаётган кўпдан-кўп муаммоларни ўртага ташлади. Жўмладан, савдони тартибга солиш, чайқовчиликка чек қўйиш, ишлаб чиқариш бир маромда ташкил этиш соҳасида жуда ўринли тақлифлар айтилди. Ёнг муҳими, инсонга эътибор бўлса, улар ҳам шунга яраша жавоб берадилар, уларнинг ташаббускорлиги ҳам ошиб бораверади. Бугунги кунда эса ана шундай ташаббускорлик етишмаяпти.

Меҳрибонлик қалб малҳами, деб бекорга айтилмаган. Меҳнат жамоаларига қийноққоқ туриш, у ерда ишлаётган кишиларнинг фикр-мулоҳазаларини ўрганиш, қалбларини тинглаш ҳаммавақт фойда келтиради. Аслини олганда, қайта қуришдан мақсад ҳам ана шундир.

К. НИШОНОВ,
«Совет Ўзбекистони»нинг жамоатчи муҳбири.

МАҲАЛЛИЙ МАТБУОТ САҲИФАЛАРИДА

РЎЗНОМАНИНГ МАҲСУС ХАЙРИЯ СОНИ

Хайри-эхсон қилиш, бечора ва ғарибларни қўллаш, етимларнинг бошини қўллаш, мусофирларга қўмақлаш, йўқ-сиқларга ёрдамлаш, халқнинг азалий удуқидир. Утмишда ота-болаларимиз ҳақ йўлда масжидлар, кўпниклар, карвонсаройлар, йўллар қурдирганлар. Буларга сарфланган маблағларни эса ўз ёнларидан ёки эл-юртдан хайри-рия сифатида тўлаб ташкил этганлар...

Андижон вилояти «Коммунист» рўзномасининг шу йил 14-декабрь сони ана шу мавзуга бағишланди. Унда чоп этилган хат-хабарлар, мақолаларнинг муаллифлари ўзларига тегишли қалам ҳақларини Пастаобод районидagi 1-мактаб-интернат ҳисобига ўтказишга розилик билдирдилар.

Рўзноманинг иккинчи саҳифасида «Саркотиб уйини» поликлиникага берди» сарлавҳали мақола бор. Унда ёзилган, Жалолқудуқ район партия кўмитасининг биринчи котиби, район кенгашининг раиси, Ўзбекистон жумҳурияти халқ депутати Мухторжон Олимов ўзига берилган уй ва томорқани район марказий болалар поликлиникасига топширди. Йигирма сотих чамасидоги катта ҳовлида кўп хонали кўркам бино, иссиқхона, алоҳида ошхона, қозонхона, боғ ва ишқомалар бор. Уй олди ва йўлларга асфальт ётқизилган. Бу ерда кам даромадли ва кўп болали оилаларнинг фарзандларига бепул озиқ-овқат бериш йўлга қўйилди.

Илгари марказий болалар поликлиникаси ҳўжаликларро механизациялашган кўча колонна биносининг биринчи қаватида жойлашган эди. Бу жой талабга жавоб бермади. Янги ҳовли-жойга кўчирилган поликлиникада ишлаётган қирққа яқин шифокор 15 ёшгача бўлган 8 минг болага тиббий хизмат кўрсатяпти...

Рўзноманинг махсус хайрия сонидо «Ўз ёшлар буюқ эмас», «Бобомиз гулшани», «Болалар уйи» болаларига, «Мурувватли ёш мурувот», «Этнкин ким тикди?» «Мангулик йўли», «Яхшилар кўпи», «Қўларда нам йўқ», сарлавҳали қизқикрли мақолалар босилган.

А. ҚУРОНБОВ,
«Совет Ўзбекистони» муҳбири.

• Партия турмуши: одамлар орасида

МЕҲРИБОНЛИКДА ГАП КЎП

фингда ўзингга нисбатан бепарволик, лоқайдликни сезсанг, кўнглинг совимайди? Партия комитети» оз бўлса-да, мени қўллаш керак эди-ку. Тўғриси айтсам, унинг бундай лоқайдлиги учун жуда кўнглим отғиди.

Тўғри, бу ерда Оранбой акани оқлаб бўлмайди. Ёғоч-тахта бермади деб, арзимаган нарсаси учун шу пайтгача ҳамма нарсадан ҳам юқори турадиган, ўзи эъзозлаб келатган партияни ташлаб кетса-я. Аммо масаланинг оданин ўйлаб кўрадиган яна бир жиҳати ҳам борки, яна ҳанда жиддий мулоҳаза юритмай бўлмайди. Агар аслида Оранбой ака кўп нарсани талаб қилаётгани йўқ, фақат оз бўлса-да ўзинга эътиборини, меҳрибонлигини кўтмоқда эди. Бунга маблағ ҳам зарур эмасди. Агар унинг қадр-қиммати жойига қўйилса, зўр тайрат билан ишлашга тайёр. Фақат у ўзинга нисбатан меҳрибонлигини ҳис қилиб турса ба.

Партия сафидан қиқмоқчи бўлган ишчи Людмила Грязова тақдирини ҳам худди ана шунга ўхшашроқ. Люд-

митетида уч марта муҳокама қилишди, бўлмади. Афсуски, ҳамма иш фақат ўтмади. Партиядошлари унга бу йўлдан қайтаришга қўмақлашшга, тарбиялашга, оилага меҳрибон бўлишга ундашга журъат еттишмади. Демак, шундан кейин Людмила «сента» оғир бўлган пайтда ҳамма ўзини четга олса, партияга сен тўлайдиган аъзолик бадалидан бошқа ҳеч нарсаси керак эмас эканди, деган фикрга келди.

— Олдинда «Йил» этган оидин кўнгли кўрмалман, — деди у суҳбат пайтида. — Цехимиз хом ашё йўқлигидан тўхтаб қолди. Бу ҳам маошимизнинг бир чеккасида келмади. Тўғриси айтсам, яхши ишлаб, яхши ҳақ олишни жуда ҳам истайман. Лекин бунга шарт йўқ. Нимасини айтмай, дардим ичмади. Бироқ сен қандай ишласан, оиланг аҳоли қандай, деб сўрашмайди. Шундай бўлганда, партия ташкилоти одамлар орасида иш олиб бориш керак, деган гап расмийат учунгина экан.

нинг ўша ҳаммаси заводда яхши ишлабди. Лекин хотини касал бўлиб қолгани учун қизини анча вақт мактабга юбормай қўйди. Ваҳолонки, унинг қизи, яхши ўқирди. Ҳатто олтин медал ҳам олишни мумкин эди. Афсуски, укалари кўп. Ойилга ёрдамлашш зарур бўлиб қолди. Аммо Ренатнинг ҳаммаси қизини медицина билим юртига ҳужжат топширишга рози бўлди. Бироқ қизи ўқитхондан ўтолмади. Ёнг ичидоги таппаларга қараганда, у ерга фақат пули бор одамларгина болаларини жойлай олар экан. Ренатга ана шу воқеа таъсир қилди. У ҳаммасига партия комитети ёни завод маъмурияти қандай ёрдам бера олди экан, деб қизинди. Аммо амалда ҳеч қандай ёрдам бўлмаганини кўриб, партияга нисбатан кўнгли совибди.

Бир қарашда бу бир оила донрасидати унчалик аҳамиятсиз воқеага ўхшайди. Аммо Ренат ўз ҳаммасининг гўё йқаланиб, иложсиз қолгандай ҳис қилди. Қани унинг руҳини кўтариб далда берадиган, қўмакла-

МОЗОРТОЛ— БИНОҚОРЛАР ҚИШЛОҒИ

● Мабодо қишлоқлар учун нишонлар таъсис этиладиган бўлса, гўза кўсаги билан андава тасвири Бағдод районидоги Мозортол қишлоғининг тимсоли бўлур эди.

Бу тимсол қишлоқ аҳлининг нафақат деҳқончиликка, айни вақтда қурилишга қай даражада берилганлигини жуда яхши ифодалаган бўларди. Бу ерда ҳар бир эркак, ҳатто ўсмирлар ва йигитларнинг кўнчилиги хом гишт қўйишни, пойдевор қўйишни, девор қўтаришни қилади, дурадгорлик қила олади.

Одамларнинг бундай фаизлатларидан Ленинобод қишлоқ Совети унумли фойдаланди. Унинг қақриғига мувофиқ қишлоқда қисқа муддат ичда ҳашар йўли билан клуб қўрилди, болалар богчаси ва чойхона пойдевори қўйилди.

(ЎЗТАГ муҳбири).

• Йиллик режани уддалаган жамоадагилар даврасида

Фориш ноҳиясидаги маҳаллий саноат комбинати 1991 йилнинг февраль ойи ҳисобига маҳсулот топишга бошлад. Жаҳми 752 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарган жамоа аъзолари йил охиригача яна 55 минг сўмликдан зиёд халқ истеъмоли моллари тайёрлаш мажбуриятини олдилар.

Корхонага 1982 йилда асос солинган бўлса-да, бирор кўза қўриналир иш бажарилмаганди. Дастлаб гилам тўкиш билан шуғулланган кичкинагина цех самара бермагач, 1987 йилда Жиззах тикув фабрикасининг филиалга айлантирилди. Аммо бу ҳам давлатга ва жамоада меҳнат қилувчиларга наф келтирмади. Бичиқчи ва тикувчиларнинг меҳнатидо унум бўлмади. Гоҳ хом ашё, гоҳ ишлаш учун шарт-шароит бўлмаган корхонада нима ҳам қилиб бўларди? Мавжуд тикув машиналарнинг кўп қисми қаровенсизлик оқибатида ишдан чиқди. Маош ҳам шунча яраша — энг тажрибали тикувчиларники ҳам 60-70 сўмдан ошмади. Шу боис бўлса керак, ўтган йил охирида маҳаллий саноат корхонаси алоҳида жамоага айлантирилгандан кейин ҳам анча вақтга-да бу ерда ишлагани ҳўловчилар топилавермади. Кўпчилик корхона фаолиятига шубҳа билан қаради.

— Очигини айтсам, бошқа ердан иш топилмаган хотин-қизлардан янги жамоа тузишга тўғри келди, — дейди комбинат директори Саодат Мирзаева. — Бу эса бизни янада мураккаб вазиятга қўйганлиги турган гап. Ҳатто корхонамизга мутахассис етказиб, беришга мутасадди бўлган хунаар-техника билим юртини тамомлаётганлардан ҳам бирор киши ишга келган эмас. Шунинг учун ҳаммасини бошидан бошлашга

ни электр билан таъминлаш ва қўшимча йўлни бутунлай «асдан чиқардилар». Оқибатда 90 нафар тикувчи ҳар ойида камиди 2-3 кун бекор ўтирдилар. Район матбуотчилари эса йил бошида корхона билан ҳатто қунадлиқ ахтёжге моллари учун шартнома тузишнинг ўзларига ет қўрмадилар. Эндиликда эса улар ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларни Жиззах оморлари орқали олишга мажбур бўлмоқдалар. Яъни тайёрланган моллар худда-беҳудга 150-200 километр йўлни «саёҳат қилиб» келмоқда. Бу ҳар икки томон учун ортиқча харажат ва ташвишдан бошқа нарсаси эмас.

— Йўловчиларга машиналар хизматидан фойдаланишнинг ташкил этиш лозим, — дейди комбинат директори-нинг ўринбосари Умнат Одилов. — Мутасадди ўртоқлар эса бизнинг бу борадаги тақлифларимизга эътиборсиз қарашмоқда.

Эътиборга молик тақлиф. Ҳар кун эрталаб райондаги ўнлаб ташкилотларнинг юк машиналари Жиззахдан мол олиб келиш учун жўнаб кетишади. Марказлашган ҳоли хизмат ташкил этилса, ўша машиналарга районда қиқарилаётган юкларни ортсга бўлади-ку! Биргина маҳаллий саноат корхонасига қарашли қўм-шагал ишлаб чи-

қарувчи бригадада ойига 1000 тоннадан зиёд қурилиш материални чиқарилаётди. Бундан ташқари, районда иккита катта қарьер бор. Башарти, ўринбосар айтган тақлиф амалга осса, Жиззах шаҳри, Жиззах шаҳри аҳолисиндан ҳам тош, қўм, шағал каби арзон қурилиш материаллари учун буюртма олиш имконияти туғиларди.

Маҳаллий саноат комбинати ҳовлисиндан табиий газ қў-

жариш борасида ҳам салмоқчи иш қилинган бўларди.

Маҳаллий саноат корхонаси бошлангич партия ташкилоти котибаси тикувчи Ойсафар Сирдиева, илгор ишчилар Гулнора Ўсварова, Адолат Мўяновлар билан суҳбатлашар эканми, уларнинг мавжуд муаммоларини ҳал этиш йўллари ҳақидаги изланишлари бизни қувонтирди. Киров номи, К. Маркс номи давлат ҳўжаликларида ташкил этилган филиаллар фаолияти, касаначилик тобора тармоқ отиб бораётди. Бу комбинат жамоасининг келаси йили маҳсулотларини ишлаб чиқариш ҳажминини 1 миллион 200 минг сўмликка етказиш борасидаги режаларини албатта ўрнатишга умид туғдирилади.

Жиззах вилояти савдо тармоқларида «Фориш маҳаллий саноат комбинати» тамғаси босилган бежирим болалар кийимлари, кўппа-тушлар, чойшабарлар, чўпон халталари тобора қўнайиб бормоқда. Тез кўнларда жумҳурият савдо расталарида форишлик хотин-қизлар томонидан тўқилган гилам ҳам пайдо бўлади. Комбинат ишчи-хизматчилари келасидақда пўстин, телпақлар, қимматбаҳо мўналли паллаторлар кишини ҳам йўлга қўйишмоқчи. Буларнинг ҳаммаси маҳаллий хом ашёдан тайёрланганини ҳисобга олсан, режаларнинг амалга оширишга шубҳа қилмас бўлади. Гап кичик корхонанинг юқорида санаб ўтилган катта муаммоларини иккинчи ҳал этилишига боғлиқ.

Б. САТТОРОВ,
«Совет Ўзбекистони» муҳбири.

ПОЧТА ХОДИМЛАРИ УЧРАШУВИ

Тошкентда жумҳурият почта ходимларининг биринчи анжумани бўлиб ўтди. Бозор иқтисодиётига ўтиш шартини да почта ходимлари ишини яхшилаш ва тақомиллаштириш, уларни иқтисодий жиҳатдан хўмоя қилишни қўчатириш тўғрисида манфаатдорлик билан сўз юритилди. Почта ходимлари ўзларининг оғир ишларида тўлган тажрибаларини ўртоқлашдилар.

Ўзбекистондаги энг яхши почта ходимларининг конкурс ўтказилди. Қўнларга совинлар ва қимматбаҳо совғалар топирилди.

Анжуман иштирокчилари манфаатдор корхоналар ва ташкилотлар жамоаларига почта ишини тақомиллаштириш юзасидан муножаатнома қабул қилдилар.

Жумҳурият алоқа вазирлигининг почта алоқаси ва матбуот нашрларини тарқатиш бошқармасининг бошлиғи Ю. Р. Мухчи шундай деди:

(ЎЗТАГ муҳбири).

Ташриф тугалланди

Мамлакатимизга расмий ташриф буюрган Корея Жумҳуриятининг Президенти Ро Дэ У 15 декабрь кунги Москвадан жўнаб кетди.

Кремлда бўлиб ўтган кузга-тузга маросимда ССЖИ Президенти М. С. Горбачев ва унинг рафиқаси Ро Дэ У ва унинг рафиқаси билан самимий хайрлашдилар.

Маросимнинг иккинчи қисми «Шереметьево-1» аэропорти-нинг учинч майдонидо бўлиб ўтди. Бу ерда Корея Жумҳурияти ва Совет Иттифоқининг байроқлари кўтарилган, фахрий қорувул саф торган эди.

Ро Дэ Унинг оқиш-ферузаси ранг самолёти ҳавога кўтарилиб, Ленинградга йўл олди. Бу қисқа саёҳатда меҳмонга ССЖИ Президент Кенгашининг аъзоси В. А. Медведев ҳамроҳ бўлди.

Учиб кетишдан бироз олдинроқ Корея Жумҳуриятининг Президенти ССЖИ Ташқи ишлар вазирлигининг матбуот марказида журналистлар билан учрашди.

ССЖИ Президенти М. С. Горбачев билан фикрлашув, деб таъкидлади у совет ва чет эл журналистлари ҳузурида нутқ сўзлаб, сармизмун ва ошқорча тўсада бўлди. Корея Жумҳурияти билан ССЖИ ўртасидаги муносабатларнинг ривожланиши, икки давлат бошлиқларининг учрашуви, деди сўнг-ра меҳмон, — жаҳон тарихи жўшқин ривожланишининг мукәррар натижасидир. Тарихнинг ривожланишига эса қаршилик қилиб бўлмайди.

Нутқда Корея Ярим оролидаги вазиятга алоҳида эътибор берилди. Президент муаммо ҳукусидаги ўз нуқтани назарини баён қилди. У корейс миллиятининг бўлиниб кетгани тўғрисида гапириб, Корея Жумҳурияти билан Совет Иттифоқи ўртасидаги муносабатларнинг ривожланиши бу муаммоларни ҳал этишга ёрдам бера олади, деб ишонч билдирди.

Меҳмон иккала мамлакатининг иқтисодий ҳамкорлиги имкониятларига тўхталиб, бу имкониятлар жуда катта эканини айтди. Бизнинг иқтисодиётларимиз ўзаро бир-бирини тўлдирш қондаларига амал қилиб, ҳамжиҳатликни кенгайтира олади, деди у. Сўзининг охирида Ро Дэ У иззат-икром учун совет Президенти

дентига ва бутун мамлакатимиз халқига миннатдорчилик билдирди.

Меҳмон шу кунги Ленинградга етиб келди.

***

ЛЕНИНГРАД, 16 декабрь. (ТАСС муҳбири). Корея Жумҳуриятининг Президенти Ро Дэ У бугун Ленинград билан танишди. Гарчи киши Ленинград кунги қисқа бўлса-да, учрашувлар ва таасиротларга бой бўлди.

Эрталаб меҳмон Ленинграднинг қаҳрамон ҳимоячилари хотирасига Ғалаба майдонидо ўрнатилган ёдгорлик пойига гулчамбар ва гуллар қўйди. Кейин у ССЖИ Фанлар академиясининг физика-техника йилгоҳига борди. Бу ерда уни Ватанимиз фанининг ривожланишига катта ҳисса қўшган маъруз етакчи илмий марказнинг тарихи билан таништирилди, илмгоҳнинг Сеул миллий дорилфунини билан илмий алоқалари тўғрисида сўзлаб бердилар. Ушбу илм масканлари ўртасида ҳамкорлик тўғрисида шартнома имзоланган.

Ро Дэ У эрмитаждоги санъат асарлар билан ҳам танишди.

Ленинград Кенгаши номида уюштирилган йоншуб-йоншуб Президент Жанубий Корея билан Совет Иттифоқи ҳаёдан зиёд узок вақт давомида бир-биридан беғоснараб келганини таъкидлади. Энди бу мамлакатлар дўстлиги ва ҳамкорлик даврини бошлашди. Давлатларро муносабатлар ўрнатилиши билан, деб таъкидлади у, бизнинг вазифамиз янги жаҳон ҳамжамиятини барпо этишдек буюк ишда чинакам шерик бўлишдан иборатдир. Мен билан Президент Михаил Горбачев Корея Ярим оролида, Осиё-Тинч океани минтақасида тинчлик қарор топиш учун бор кучимизни сарфлашга интилимизини бутун жаҳонга эълон қилдик.

Ро Дэ У кенкурун, расмий ташрифини тугатиб, Совет Иттифоқидан жўнаб кетди. Пулково аэропортида уни Президент Кенгашининг аъзоси В. А. Медведев, Ленинград Кенгашининг раиси А. А. Собчак, бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

(ТАСС).

ИТАЛИЯГА ЖЎНАТИЛДИ

Андижон вилояти билан Италия ўртасида савдо-сотиқ алоқаси ўрнатилди.

Қўрғонтеппа ноҳия тайёрлов идораси Италия савдо ташкилотлари билан битим имзолади. Шунга мувофиқ қўрғонтеппалиқлар тақриб

тарикасида Италияга 15 тонна саримсоқниёз жўнатишди. Италиялик шериклар ана шундай маҳсулотдан яна жўнатишни илтимос қилдилар.

«Совет Ўзбекистони» муҳбири.

Бугунги кунда барчанинг фикри-ақли бозор иқтисодиётига ўтишига, бозор муносабатларида иш юритиш қандай бўлишига қаратилган. Албатта, бу бежиз эмас. Ҳар бир киши эртанги куннинг қандай бўлишини ва турмуш даражаси бугунгидан яхши бўладими ёки ҳаёти янги қийинчиликларга дуч келадими, деган ўйлар билан яшайди. Турмуш даражасининг юқори бўлиши, тинч-тотув яшаш аялло, ҳаёт учун керакли бўлган нарсаларнинг муҳайирига, дастурхонимизнинг тўқинчилигига боғлиқ. Дарҳақиқат, агар керакли озиқ-овқат маҳсулотларини ҳарид қилиш имконияти бўлмаса, деҳқонларнинг ибораси билан айтганда, қозон қайнаб турмаса, ҳеч қандай олийжаноб таппар, сафсатабозлик, митингбозликлар кўнглига сиғмайди.

Узоқ вақт деҳқонга ақл ўргатишга ва унинг қандай яшашини белгилаб беришга ҳаракат қилиб келдилик. Шундай ақл ўргатишлар, деҳқоннинг қандай яшашини ва ишларини белгилаб берувчи қарорлар кўп бўлди. Бугунги кунда унинг «мева-сини кўриб турибмиз. Деҳқон эркин меҳнат қилиш ҳуқуқидан ерга, ишлаб чиқариш воситаларига ва етиштирилган маҳсулотларга эгаликдан маҳрум бўлиб кетди. Деҳқончиликка раҳбарлик қайта-қайта ўзгарди, лекин деҳқоннинг оғир енгил бўлгани йўқ, деҳқон учун зарур бўлган муаммолар қўлига қолмади.

Мажбурий ўтказилган ўзгаришлар эса вақт ўтиши билан иқтисодиётга катта пу-тур етказган ҳолда четта чиқиб қоларди. Жумладан, машина-трактор станциялари (МТС)нинг тугатилиши, ишлаб чиқариш воситаларининг жамоа хўжалиқларига сотилиши, албатта, ўз дав-рнинг бирмунча ижобий ўз-гаришлари эди. Лекин ишлаб чиқариш воситалари хўжа-ликларга берилиши билан ишлаб чиқариш муносабатлари ўзгармай қоларди. На-тижада бу ўзгаришдан куз-ланган мақсадга тўла эри-шилмади.

Сўнгра қишлоқ хўжалиги-га раҳбарлик структураси ўз-гарди, қишлоқ хўжалик ва-зирлиги тарқатилиб, ўрнига янги вазирлик ташкил қи-линди, вилоят ва ноҳияларда қишлоқ хўжалик бошқарма-лари ўрнига иккита-учта ноҳияларни бирлаштирган терри-ториал бошқармалар ташкил қилинди. Ноҳия пар-тия ташкилотлари ўрнига бошқарма партия қўмитаси ташкил бўлди. Бу ўзгариш-лар ҳам яхши ният билан қилинган эди, партия ташки-лотлари хўжалик ишларига а-ралашмаслиги ва сиёсий тар-биявий ишлар билан шу-ғулланиш назарда тутилган-ди. Аммо бу ишлар ҳам охи-рига етказилмади.

Олтмишичи йиллар боши-да озиқ-овқат маҳсулотлари-ни етиштиришга пу-тур ет-казувчи қарорлар қабул қи-линди. Аҳолидаги мол бош-сони чегаралаб қўйилди, ша-ҳар жойларда эса умуман молнинг ҳар қандай турини боқиб ман қилинди. Ушбу қарордан сўнг моллар бош-сони кескин камайиб кетди. Қўпгина оилалар ўзларини сўт ва гўшт маҳсулотлари билан таъминлаб келган бўл-салар, андиқанда истеъмол-чилар қаторига ўтиб қолди-лар. Аваллари бозорга аҳо-ли томонидан олиб чиқила-ётган гўшт, сўт маҳсулотла-рини кескин камайиб кетди. Уш-дан даярдан бошқарувчи хў-жалик маҳсулотларининг ҳа-ри-д ва қачона нархлари эса бо-шланди. Бу қарорнинг сал-би-и оқибатлари орадан ўттиз йил ўттишига қарамаستайин, бугунги кунда ҳам ўз таъсирини кўрсатмоқда. Чоғра маҳ-сулотининг камайишига сабаб бўлган яна бир қарор 70-йилларда қабул қилинди. Бу сафар иқтисодлаштириш,

Бугунги кунда қишлоқ хў-жалигини ривожлантириш ҳақида гапирар эканмиз, ер-ни деҳқонга сотиш керакини ёки узоқ муддатга ижарага, пудратга бериш, кооператив-лар ташкил қилиш ёки жа-моа ва шўро хўжалиқларини сақлаб қолиш ёки тарқатиб юбориш керакини деган муам-моларни ўртага ташлаш бил-ан чегараланиб келмоқда-миз. Лекин деҳқон қўлидан бугун кетмон тушгани йўқ, деҳқон хўжалигига керакли бўлган моддий-техника база-си яратилгани йўқ, ҳатто етиштирилган маҳсулот-ни нобуд қилмасдан сотиш учун етарли шартнош йўқ. Иқтисодий ҳаётда қўлидан қилинган ишларнинг ҳақиқатини деҳқоннинг ўртага ташлаш бил-ан чегараланиб келмоқда-миз. Аммо деҳқон учун шу пеналларнинг етарли миқдор-да етказиб бериш имконияти ҳам йўқ. Шахсий хўжалик-да ишлаш учун эса умуман механизмлар йўқ.

ларнинг тарқатилиши ҳи-собиға шахсий хўжаликлар-томонидан етиштирилган маҳсулот миқдори янада кў-паяди. Вазифа ана шу етиш-тирилган маҳсулотни аҳо-лидан пайкалнинг ўзида вақ-тида сотиб олишни ташкил қилишдан иборат. Бу бора-да «Ўзбекбирлашув» матлу-бот жамияти ва унинг жой-лардаги ташкилотлари ўзла-рининг иш усулларини бозор муносабатларига мос-лаштиришлари зарур. Улар аҳоли билан шартномани ба-ҳарда эмас, балки кузда, яъни келгуси йил ҳосили учун иш бошлаётган дав-рда тузишлари ва шунга қа-раб келгуси йил баҳорда қиш қандай экинларни қанча миқдорда экишни ва етиш-тиришни белгилаб олишлари зарур. Ҳатто етиштирилган маҳсулот ҳисобидан зар-колат беришни ҳам ташкил қилиш керак.

Ҳозир жумҳуриятимизда шахсий хўжаликлар уюшма-

ди, оила бюджети ҳосилдан ҳосилга рўзгор тебратишга аранг етиб боради. Натижада хўжалик юритиши такомил-лаштириш, керакли асбоб-ус-куналарни сотиб олиш ва меҳнат сарфини камайтириш, тупроқ унумдорлигини оши-риш учун сарфлашга мабла-ғи қолмайди. Бу эса деҳқон-чиликни кескин ривожланти-риш имкониятини бермайди. Бугунги деҳқончилик мада-ниятининг пастлиги ҳам унинг моддий-техника базаси яхши ривожланмаётганлиги-дан, деб ўйлайман. Биз деҳ-қончиликни ривожлантириш-чи эканмиз, унинг моддий-техника базасини мустақам-лашга туриб бу мақсадга эриша оламиз.

Шу борада жамоа ва шў-ро хўжалиқларининг исти-қоли ҳақида тўхталиб ўтмоқ-чиман. Бугунги кунда ҳар хил фикрлар ва тақлифлар бор. Айримлар уларни тар-қатиш ҳақида гапирсалар, баъзилар мустақамлашни ва

такдан тайёрлашимиз керак. Шундагина деҳқончилик йил-дан йилга камол топиб, ер-дан ва ишлаб чиқариш во-ситасидан самаралироқ фой-даланиш имкониятларига эга бўламиз. Биз бугун мактаб-уқувчи ота-оналарига ер-дам берсалар, волга етмаган болани ишлашга мумкин эмас, деб унинг йўлига тў-сиқ бўламиз. Олийгоҳларда ўқиш дастури деҳқончилик сирларини мукаммал ўр-та-тиш имкониятига эга эмас. Тўғри, биз уларни ҳашарга ёппасига чиқаришга чек қў-йилганини маъқуллашмиз. Аммо кадрларимизнинг ама-ли билимлари анчагина паст бўлиб қиялипти. Олий-гоҳларни битказиб, мутахас-сис дипломи билан қишлоққа ишга бораётганларнинг учдан бири ўз мутахассислиги бў-йича ишламапти ёки иш-лайолмапти. Сабаби бир-томондан, уларга етарли ша-ротит яратиб берилмагани бўлса, иккинчидан, улар

рини самарали ташкил қи-лаолади, биз эса улардаги-дек юқори ҳосил ололмай-миз, механизациялаштириш-да имлу фан ютуқларидан фой-даланишда уларга нисбатан нўноқлик қиламиз, деб ҳай-рон бўламиз. Ахир деҳқончи-лик истиқболли бир-икки йил билан эмас, ҳатто беш-олти йил билан ҳам эмас, балки ўн йиллаб ишлаш билан, ер-дан, сувдан, техникадан са-марали фойдаланиш санъати-нинг ошиши, деҳқонларнинг малакаси ошиши билан бел-гиланади. Қолаверса, деҳқон-чилик маданияти авлоддан-ав-лодга ўтиб, такомиллашга борадиган нарсас.

Америка ёки немис фер-мери ҳеч қачон ўз отаси ёки бобосидан мерос қолган фер-масидан ишни отасини ёки бобосини ёмонлашдан бош-ламайдик-ку. Балки у бирин-чи навбатда уларнинг иш тажрибасига таянган ҳол-да уларни янада ривожлан-тиришдан, улгурмаган ре-жаларини амалга ошириш-дан ва бу режаларни яна ҳам такомиллаштиришдан бошлайди. Натижада фермер-нинг иши янада раванга топа-ди. Бизда эса афсуски, ҳа-ма жамоа, шўро хўжалик-ларида шундай бўлипти, деб айта оламиз. Гоҳида бу-нинг акси бўлади. Бир ми-носол, 35-40 йил давомиди ал-машлаб экинни жорий қи-ламиз, деб қатор қарорлар қабул қилиндио бу иш тў-лиқ амалга ошмади. Қишлоқ хўжалигини интенсивлашти-рамиз, илмий асосга ўтказ-амиз, маҳсулот танасарини ар-зонлаштирамиз, деб қатор-қатор қарорлар қабул қи-лдик. Лекин меҳнат унумдор-лиги ошмади. Аксинча ри-вожланган капиталистик мамлакатларга нисбатан 3-4 мартаба ордада қолмоқда-миз. Деҳқончиликда кўл ку-чи ишлашдек оғир меҳнат қанзугача деҳқоннинг елка-сида қолиб келмоқда.

Мени бир нарсаси доим ўйга солади. Нима учун шундай табияти бой, имконияти кат-та бўлган мамлакат бугунги кунга келиб хориждан гўшт, дон маҳсулотлари, сазавот, картошка, мева ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотларига со-тиб олишга мажбур бўлмоқ-да? Менимча, бу бирорта деҳқонга ҳам маъқул келма-са керак. Бугунги кунда хо-риждан озиқ-овқат маҳсулот-лари сотиб олиш ўрнига деҳ-қонларимиз билан маслаҳат-лашсак, уларнинг фикрлари-ни эшитсак, хорижга валюта ҳисобидан сарфланаётган маб-лағини деҳқончилик мадания-тини оширишга, ишлаб чиқа-риш воситаларини такомил-лаштиришга, керак бўлса, шу воситаларнинг бир қисmini сотиб олишга, қолаверса, кадрларни тайёрлашга ва малакасини оширишга сарф-ласак, мақсадга мувофиқ бў-лур эди. Биринчидан, ана шу сарфланган маблағ бир ма-ротаба истеъмол билан та-мом бўладиган маҳсулотга эмас, балки бир неча йил маҳсулот ишлаб чиқариш учун керак бўлган ишлаб чи-қариш воситаларига сарфла-нарди, иккинчидан эса, қи-шлоқ аҳолисини иш билан та-минлашда, ишсизликни ка-майтиришда бирмунча имко-ниятлар яратиларди, учинчи-дан, ишлаб чиқарилган маҳ-сулотнинг бир қисmini ўзи-миз четга — хорижга сотиш имкониятига эга бўлардик. Бу эса ўз навбатида маҳсу-лотнинг сифати яхши бўли-шига, халқаро бозор талаба-га жавоб берадиган даража-га кўтариш имкониятини бе-ниг бурчимиздир.

Америка Қўшма Штатла-рида атиги 2 фоз, Германия Федератив жумҳуриясида эса 5 фоз аҳоли қишлоқ хўжа-лиги билан шуғулланиб, ўз аҳолисини озиқ-овқат билан таъминлаш таъминлаб, яна умумий етиштирилган маҳсу-лотнинг 30 фозидан ортиқ-роғини хорижга сотсаю, биз-да эса 40 фозидан ортиқ аҳо-ли қишлоқ хўжалиги билан банд бўлса-да хориждан озиқ-овқат маҳсулотларини сотиб олсак, Ҳолбукки, бизда ҳам имконият ва куч етарли-ку.

Биз бозор муносабатлари-га ўтар эканмиз, биринчи навбатда элнинг тўқ, дастур-хонимизнинг тўқин бўлиши-ни таъминлашимиз керак. Бу муаммони фақат деҳқон-нинг оғирини енгил қилиш, эркинлик бериш билан, деҳ-қоннинг ишлаб чиқариш во-ситаларига ва етиштирилган маҳсулотга ағалик қилаоли-шини йўлга қўйибгина тўла ҳал қилиш мумкин. Деҳқон-нинг қандай ишлашини энди юқоридан белгилаб бериш эмас, балки бевосита унинг маслаҳати билан иш тўғри ташкил қилинаётгани унинг иши олдинга силжийди. Бу-лар бўлмас текширишлар бил-ан деҳқоннинг қўлини иш-дан совутиш эмас, балки ун-да бевосита ердан бериш қў-ли билан масалани ҳал қилиш мумкин. Буларнинг барчаси сўзда эмас, амалда бўлса, деҳқон эртанги кунига ишонч ҳосил қилади. Эл дастурхони ҳам тўқин бўлади. Бунга ҳи-са қўйиш эса ҳар биримиз-нинг бурчимиздир.

Р. ҲУСАНОВ,
иқтисод фанлари доктори.

МУШТАРИЙ:

...таклиф қилади

МУСИҚА МУАЛЛИМИ ЎГАЙМИ?

Иқтисодий ҳаётда ўқитув-чиларнинг турмуш шартно-шларини яхшилаш, иш ҳақла-рини ошириш тўғрисида кат-та гавҳурилар қилинди. Муаллимлар жумҳуриятимиз Президентининг Фармонла-рини зўр қувонч билан қу-тиб олдлар.

Афсуски, биз музика фа-нини муаллимлари бундай им-тиҳдан бебаҳрамиз. Сабаби узоқ йиллардан буюн музика мактаблари жумҳурийатимиз маориф вазирлиги тасаруфидан бўлиб келипти. Иккинчи йилдан буюн эса жумҳурийат Мада-ният вазирлиги ихтиёрга ўт-казилди. Зеро, биз музика муаллимлари ҳам бошқа ўқи-тувчилар сингари ўрта мах-сус билим юртларини ва пе-дагогика олий илмгоҳларини таомланган мутахассисми-зу?

Маълумки, музика мак-табларида сабоқ бериш учун мутахассис аввало алоҳи-да қўбиятга, қолаверса юк-сак маданиятга эга бўлиши даркор. Ўқувчидаги музика-га бўлган қўбиятини ва ил-тишини тўғри камол топи-риш музика муаллимидан саб-бардор, зотиқидан, деб ўз-уста тинмай иланишни та-лаб этади. Шундан аёнки, му-зика муаллимнинг касб масъулияти машаққатли. Биз эса ҳатто янгор муаллимла-римизни рабатлиштириш им-кониятига ҳам эга эмасмиз.

Д. АБДУЛЛАЕВА,
Янгиёулдаш 11-босалар
музика мактаби кассаб
Умуммас комитети раиси.
(Мақолага яна 70 нафар
ўқитувчи имзо чеккан).

...танқид қилади

ГўДАКНИНГ АЙБИ НИМА?

Оила учун янги фарзанд дунёга келишдан катта бахт йўқ. Яқинда хонадонимизда ҳам худди шундай қувончли воқеа рўй берди. Умр йўл-дошим Момосулуд «Партия XXII съезди» жамоасининг пахтачилик бригадасида иш-лайди. Турмуш тарзими кам-таринга бўлса-да, ҳаётимиз тинч, оиламиз тотув. Лекин айрим ўз касбига масъулият-сиз шифокорларнинг ўзбо-шимчилигиндан дилимиз қат-тич ранжиди. Маълумки, кам даромадли кўп болали оила-лар, хомиладор аёлларга қў-шимча озиқ-овқатлар, дори-дармонларни бепул олиш им-тиёзи берилади. Бу имтиёздан оиламиз ҳам то қақалок дунёга келгунга қадар ман-фаатдор бўлиб турди. Кейин эса бир ой ўтар-ўтмас қўш-имча озиқ-овқат беришни мута-садди шахслар тўхтатиб қў-йди. Ваҳолонки, турмуш ўр-тотим қамқонлик касалига чалинган.

Ҳ. БАХРОМОВ,
Қашқадарь вилояти, Қаш-маш ноҳияси.

Муштарилардан Ш. Нор-матов, Қ. Ҳасанов, Ш. Эшон-қулов, Т. Саъдиева, А. Бо-лиев, А. Фозилов, А. Ҳай-даров, Ш. Келиев, Н. Ота-боев, М. Тўлаева, О. Бер-диев ва бошқалар ҳам ҳалқ таълими муаммолари, тибби-ётчилар фаолияти, маданият янгиликлари, турли хил сў-ровлар, ўзбек тилига давлат тили мақоми берилиш муно-сабати билан турли мавзу-ларда хат-хабарлар йўллаш-ган.

УСКУНА МЕТАЛЛ
ТЕЖАЙДИ

«Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бirlашмасида ҳайдов механизмлари учун му-ҳим деталь — брус ишлаб чи-карувчи янги автомат линия ўрнатилиб, фойдаланишга топ-ширилди. Ускуна «Технолог» илмий ишлаб чиқариш бirlаш-маси конструкторлари яра-тишди.

Оқининг айтганда, корхона учун қарийб 2 миллион сўм турадиган линияни сотиб олиш четдан қараганда жуда қimmat-дай туюлади. Бироқ мутахас-сисларнинг ҳисоблашларича, янги линия бу харажатларни қисқа вақт ичида қоплаб, кор-хонага анча фойда келтиришга ҳам улгурди.

СУРАТДА: янги линияда ил-гор ишчи Наби Сиддиқов хиз-мат қилипти.
Л. КАЛЕНСКАЯ олган сурат.
(ЎзТАГ мухбири).

• Бозор иқтисодиёти арафасидаги ўйлар

ДЕҲҚОНГА-ЭРКИКЛИК

Волюнтаризм руҳида қа-бул қилинган бундай қарор-ларни қўллаб келтириш мум-кин. Ачинарлики шунки, бу қарорлар оддий халқнинг қи-йинчилигини ошириди, унинг елкасига қол бўлиб тушиди. Ҳозирги қайта қуриш дав-рида жумҳуриятимизда бир-мунча ибратли ишлар амал-га оширилмоқда, лекин бу катта ишнинг бошланиши, холос. Маълумки, аҳоли сон-и тез ўсиб бормоқда ва унинг талаби ҳам кун сайин ўзга-ermoқда. Аҳолига етиштириб берилаётган маҳсулотнинг ҳажми ошиши ва сифати ях-шилашини, унинг турлари кўпайиб бориши керак, шун-дагина ўсиб бораётган та-лабга жавоб бериш мумкин. Маҳсулот ҳажми ва сифати эса ер-сувдан интенсив ва самарали фойдаланишга боғ-ланиб, оғир механизмлар ю-риши натижасида баъзи экин турлари ҳосилдорлиги 15—25 фозга камайиб кет-ди.

Бугун деҳқонни бозор иқ-тисодиётига, бозор муноса-батларига ўтишдан нима ю-тасми деган савол қиқчи-тирмоқда. Бозор иқтисоди-ётига ўтишимиз мукддир, бунга ҳеч кимда шак-шубҳа йўқ. Шундай экан, деҳқон-ларимиз қишлоқ хўжалиги энди қандай бўлади, қай йў-лидан ривожланиб деб, биз-дан жавоб кутмоқдалар.

Иқтисодий ҳаётимизнинг ҳи-соб-кинобларига қараганда, қишлоқ хўжалигининг бозор муносабатларига ўтиш бош-қача соҳага қараганда бир-мунча енгил бўлиши мумкин. Дарҳақиқат, ҳозирги кунда деҳқончилик маҳсулотларининг янги шахсий хўжалик-ларда етиштирилмоқда ва бозор орқали истеъмолчилар дастурхонига бориб етмоқда. Ҳозиргача аҳолига 167 минг гектар ер берилди, яна 100 минг гектар атрофида ер бе-риш қўзда тутилмоқда, ижа-ранлар, деҳқон ва фермер хўжалиқларининг кўпайи-ши, шунингдек баъзи бир иқтисодий инқирозга учра-ган жамоа ва шўро хўжалик-

си тузилган. Бу уюшма деҳ-қоннинг дардини эшитиб, уларнинг ҳуқуқини ҳимоя қи-лаш ва барча ишларга ер-дан қўрсатиш учун тузил-ган. Шунга ҳам айтиш ке-ракли, деҳқонлар хўжалиги-да етиштирилган маҳсулот-ни сотиб олиш учун «Ўзбек-бирлашув» деган ташқари яна ко-оперативлар, ҳар хил бир-лашмалар тузилиш зарур. Булар деҳқонларни уруғлик, химикатлар, техника, ён-ти-ги ва шу каби керакли на-рсалар билан таъминлашлари ҳамда етиштирилган маҳсу-лотни сотишга ёрдамлашми-ни тарқатар. Маълумки, ҳо-зир деҳқонга етиштирилган маҳ-сулотини сотиш, унч бирор шаҳарга олиб бориш ниҳо-ятда қийин. Бунга шу қа-дар тўқислар кўпки, ҳатто баъзан деҳқон маҳсулот етиштиргани учун ҳам пу-шаймон бўлади.

Бундан ташқари бугун масалаларимиз нарх-наво масалаларига давлат ҳимоя-сига муҳтож. Айниқса, бун-дай ҳимоянинг бозор муно-сабатларида заруряти кат-та бўлади, чунки нарх тез ўзгариб туриши мумкин. На-тижада маҳсулотнинг бир-тури бир йил қиммат бўл-са, иккинчи йил кўп етиш-тириш натижасида арзон бў-лиши ва учинчи йил деҳқон-ларимиз шу турдаги маҳсу-лотни кам етиштириши на-тижасида камайиб кетиши ҳам мумкин. Шунинг учун ҳам нарх пасайиб кетганда давлат томонидан деҳқонла-римизга маҳсулотларнинг баъзи турларига дотация бе-риш туриши, нарх ошиб ке-тганда эса харидорлар ҳу-қуқини ҳимоя қилувчи ме-ханизм ишлаш керак. Албат-та, бу нарх-наво белгилла-ри ва солиқ-системасини тако-миллаштириш билан олиб борилиши зарур. Шунингдек деҳқонларимизга давлат то-монидан узоқ ва қисқа му-ддатли кредит бериш туриш шартларини ҳам қайта қў-риб чиқиш тақозо этилади. Бугунги деҳқоннинг дарома-

маҳсулотларини асосий қи-сmini шу йirik хўжаликлар-да етиштириш кераклигини айтишмоқда. Фикримча, бун-дай қатъий мустақамлаш ёки тарқатиб юбориш ҳақида-ги фикрларнинг иккалеси ҳам нотўғри. Аввало, жамоа ва шўро хўжалиқларига муста-қилик беришни ташкил қи-лишимиз, уларнинг ишлари-га бўлар-бўлмас а-ралашми-ларни тўхтатишимиз керак. Уларнинг ички иш юртиш-лари жамоанинг ўз ихтиё-рига берилиши, маҳсулот етиш-тиришда, унинг структураси-ни белгилашда эркинлик бе-рилиши зарур. Қолаверса, уларнинг нормал ишлаш-лари учун керак бўлган ша-ротит, моддий-техника таъ-миноти яхшилаш, маҳсу-лотни ҳарид қилишдаги тў-сиқларни, ноҳия, вилоят ва жумҳурийат томонидан бўлар-бўлмас назорат остида те-кшириш ишларини камайти-риш маънада мувофиқ бў-ларди. Назорат коллектив томонидан бўлиши ва барча олиб борилаётган ишлар ош-коралик руҳида бўлиши за-рур. Агар шундай шароитда ўзини-ўзи аймамай хўжалик юритиш имкониятини ишга соломлашган хўжалиқлар бўл-са, улар жамоа ёки шўро хўжалиги бўлишдан қатъий ҳарид тарқатилади, ерлари ва ишлаб чиқариш воситалари деҳқонларга бўлиб берилиши зарур. Бугунги кунда эса бу хўжаликлар бирмунча чега-ралаб қўйилган. Эркинлик деб айтмасми-ку аммо ундан қандай фойдаланишни бил-маймиз. Шунинг учун ҳам кадрлар билан ишлаш, қар-ларни янги бозор иқтисоди-ёт шароитида самарали иш-лашга тайёрлаш ҳозирги энг муҳим вазифадир. Бир-гина жамоа ёки шўро хўжа-ликларидангина эмас, балки деҳқон хўжалигидан, шахсий хўжаликдан ишлаш учун ҳам кадр тайёрлашимиз керак, ижарачилар ўқувини ташкил этишимиз лозим.

Бугунги деҳқоннинг мактаб ёшидан ёки ота-боболаримиз-дан қолган доно гап — йўр-

Боёвот ноҳиясидаги «Ленинизм» жамоа хўжалигига қарашли Қаҳрамон қишлоғи меҳнат аҳли номидан ре-дакцияга жўнатишган катта 22 киши имзо чеккан эди. Ҳўш, уларни гоҳ у ёлвора, гоҳ бу маҳкама, турли мат-буот органларидан қайта-қайта мадад сурашларига нима-лар мажбур этмоқда?

Қаҳрамон қишлоғи хўжа-лик марказидан уч ярим-тўрт километр нарида жой-лашган. Бу масофани боғ-лаб турадиган йўл бор. Ле-кин бу йўлдан автобус қат-намайди. Белгиллаб қўйил-ган «Йондалар талабига жа-воб бермаслигини сабабли автобус қатнови тақиқлаб қўйилган».

Тўғри, илгари қишлоқни «Гулистон» участкаси би-лан боғлаб турадиган йўл бор эди. Зовурини беркитиш баҳонасида бу йўлни ҳайдаб, пахта экиб юборилди. Энди одамлар шаҳарга бораё де-са, йўл йўқ, колхоз марк-зи орқали юрай деса, авто-бус йўқ...

Шаҳар яқин бўлганидан сўнг одамлар турмуш та-швишлари билан бозорга, шифохона ва турли маҳка-маларга қатнашга мажбур-лар. Ҳозир гарчи бузиб ташланган бўлса-да, одам-лар эски йўл ўрнидан пиеда қатнамоқда. Ариза ва ши-коятлар кўпайгач, колхоз раҳбарлари эски йўлни тик-лаш мақсадида баъзи иш-ларни бошлади. Лекин негадир ана шу озгина ма-софадаги йўлнинг битиши-дан ҳамон дарак йўқ. Агар у битса, қишлоққа автобус қатнови очилар, ўз-ўзидан жанжал ва муаммолар бар-ҳам топар эди.

Бир пайларда қишлоқда артезиан қудуғи қазилиб, артезианлар водопроводлаш-тирилган эди. Кейин нима бўлди-ю, сув таркиби ҳа-дан ортиқ шўрлаб кетди. Ҳе-чқир бўлиб кўрсалар, тарки-биде нитрат ошиб кетдики, мутахассислар уни сало-матлик учун зарарли то-пилаб, ичинини таъқиқлаб қўйди. Одамлар эса сув-сиз қолди.

дан сўнг ҳаммага катта кўча. Қисқаси, ўқувчилар пиеда қайтадилар. Энди болаларини ўқишга жўна-тоб, унинг келишини кутиб ўтирган ота-оналарнинг аҳ-волини тасаввур этиб қи-ринг. Катта ариқ ёқасидаги артезиан қудуғи йўлдан турна қатор бўлиб қиш-нинг ёз қатнайдиган болалар-нинг ота-оналари, ишқилиб, худонинг ўзи асрасин-да, дейишдан бошқа чоралари йўқ.

Одамлар томонидан қўйла-ётган ана шу каби савол-ларга жавоб топиш мақса-дида биз Деҳқонбод қиш-лоқ Кенгашининг раиси Ўсман Хидиров, «Ленинизм» жамоа хўжалиги раиси Ка-молиддин Муҳиддинов, раиснинг маданият-маишый ишлар бўйича муовини Райимжон Каримов, ноҳия халқ таълими бўлимининг мудир Қаршибой Эшназа-ров ҳамда бошқа маъсул ўр-тоқлар билан учрашдик.

Уларнинг таъкидлашлари-ча, Қаҳрамон қишлоғи ме-ханизмларининг талаблари ўринли. Йўл қурилиш бош-лаб юборилди, артезиан қудуғи қазилади, мактаб ҳам қурилади ва ҳоказо.

Биз қишлоқ аҳли билан бўлган учрашувда раҳбар томонидан берилган ваъда-ларни баён этдик.

— Бунақа гапларга ишо-наймиз, — дейишди уруш ва меҳнат ветерани Исоқул Алмиқулов билан пенсионер Жуман Сариевлар. — Бундай ширин ваъдаларга қўлоқларимиз ўрганиб ке-тган. 1988 йили ёзда колхоз-чиларнинг ярим йиллик ҳи-сobot йиғилишида биз шу масалаларни ўртага қўйга-нимизда раис:

— Қайта борсанг боравер, кимга ёсанг ёзаверинг-лар, барибир айтганларингиз бўлмайди! — дея тантанали ваъда берган эди. У ҳалигача ўз ваъдасида турибди.

Бизга колхоз раиси «Бу-гундан бошлабқўй йўл қури-лиши ва сув масаласи би-лан шахсан ўзим шуғулла-наман, агар одамлар ишо-най қўйишдан бўлса, ўрта-даги ишончли амалий ишда тиклаймиз», дея ваъда бер-ди. Бу, сўз албатта амалга оширилди, деб ўйлаймиз. Ахир раис ваъдасида тура-диганлардан-ку!

— Биз қишлоқ аҳли билан бўлган учрашувда раҳбар томонидан берилган ваъда-ларни баён этдик.

— Бунақа гапларга ишо-наймиз, — дейишди уруш ва меҳнат ветерани Исоқул Алмиқулов билан пенсионер Жуман Сариевлар.

Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллигига

Дўстлар, олам элига ёру ҳамдам бўлмангиз, Ёр ила ҳамдам деймакми, ошно ҳам бўлмангиз. Ошнолиг айлабон, ўз жонингизга ҳар замон Бонси юз минг балоу меҳнату гам бўлмангиз. Ёб паривашлар фирибни, сўнгга топмай илтифот, Мен каби девонаву расвойи олам бўлмангиз. Васлу айш обод қилсин халқин, эй дарду гам, Сиз бузув кўнгулудин ўза ерга маҳрам бўлмангиз. Эй, висол аҳли, ул оининг дарди ҳажридид мени Кўп кўруб гамнок, сиз ҳам асру хуррам бўлмангиз. Эй ҳаробот аҳли, йўқ инсонда имкони вафо, Мастлигини деа ўлунг, эинҳор одам бўлмангиз. Гар Навоий васл аро бўлди залил, эй аҳли васл, Эмди навбат сизгадур, мунча муаззам бўлмангиз.

«Наводир уш-шабоб», 213-ғазал.

Навоийнинг ўз замонаси ва замон аҳлига муносабатини ифодаловчи бу ғазал ижтимоий мавзуда битилган бўлиб, у ўрта ёш лирикиси маҳсулидир. Ғазал етти байтдан ташкил топган бўлиб, уни дастлаб шоир иккинчи расмий девони «Наводир уш-шабоб»га киритган. Ғазалининг биргина-иккинчи байтидаги «жафои» сўзи «Хазойин ул маоний» нусхасига «бало» тарзида ўзгаришга учраб кўчган.

Шоир ушбу ғазалини шарҳи ҳол услубида яратган. Ғазалининг ғоявий мазмунини лирик қаҳрамоннинг аҳоли руҳиясини «олам эли», яъни даврон аҳли билан боғлиқ кайфиятларини шарҳ этиш жараёнида юзага келган. Асар шоирнинг дўстларига чўқур ички дорд ва илтижо билан мурожаатдан бошланади:

Дўстлар, олам элига ёру ҳамдам бўлмангиз, Ёр ила ҳамдам деймакми, ошно ҳам бўлмангиз. Мазкур матлабда шоирнинг «олам эли» билан турли инсоний муомала-муносабатлар оқибатида чиқарган аҷиб ҳаётий ҳукм-хулосалари мўжзамлашган. Лирик қаҳрамоннинг ҳазин ва шикаста кайфияти ифодасини жуда табиий қўлланган ружу санъати уни янада кучайтирган. Шоир биринчи мисрада «олам эли» билан «ёру ҳамдам» бўлмаслигини маслаҳат беради, аммо тезда фикридан қайтиб, «олам элига» «ёру ҳамдам» туғул, ҳатто, ошно ҳам бўлиш хавфли эканлигини уқтиради.

Матлабда илгари сурилган ҳаётий фикр кейинги байтларда изчил шарҳланади. Фикр асосиниб, кучайиб боради. Шундай композицияга кўра, бу асар якпора ғазал тилига мансубдир. Матлабда «олам элига» «ёру ҳамдам» ва ошно бўлиш нораволиги уқтирилса, сўнгги байтлар бу ҳолинги сабаби ҳамда оқибатларини изоҳлашга қаратилган.

Ошнолиг айлабон, ўз жонингизга ҳар замон Бонси юз минг балоу меҳнату гам бўлмангиз. «Ошнолиг» — мураккаб савдо. Ошносиз яша — ёлғизлик, алам, изтироб, мазмунсиз ҳаёт. Ошно ортириш-чи? Ҳар ким билан ошно тутишни мустахкам дўстлик ва тотув турмушнинг таъминлайди! Афсуски, ошногарчилик осон эмас. Ҳаётда ошногарчиликнинг турли кўринишлари ва оқибатларини бошдан кечириш мумкин. Шунинг учун бўлса керак, Махтумқули «Бирон билан ошно бўлай десангиз...» дея ошногарчилик таомили ва оғир шартларидан дорс беради. Мунис «Кимникин дўст дедим, душманин жон топдим онки» дея фарёд чекади. Ҳаётда «Ахмоқ дўст дедим ёмон» деган нақл бор. Албатте, «ошнолиг» бахтга, саодатга муваффақ этиши ҳақидаги ҳикматлар ҳам кўп. Ким ва қандай одам билан ошно бўлиш, унга муҳаббат боғлаш, ошно-оғайнингарилик расмини қай йўсинда бажо келтириш, айниқса, маънавий ҳаққатчилик замонларида фақулдда нозик инсоншунослик дидини та-

қозо этади. Аммо инсон борки, бу борада адашмай, панд емай яшаши даргумон. Навоийдагил инсоншунос ҳаётий тажрибадан келиб чиқиб, юқоридagi байтда изоҳлашча, адолатсиз ва меҳрсиз олам аҳлига «ошнолиг» қилиш киши «жонига ҳар замон» «бонси юз минг балоу меҳнату гам бўлиши» муқаррар. Назаримда, бундан шундай хулоса англашладикки, бирор инсон билан хоҳ дўстлашнинг, хоҳ унга муҳаббат қўйинг, «ошнолиг»нинг юз минг жафои, машаққату ғами синовлари бардошини бўйинга олиш фарзидир. Навоий шундан оғохлангирди:

Навоий:

Бир ғазал сабоғи

ОЛАМ ЭЛИ ТАЛҚИНИ

Бу олам паривашларига ҳам ихлос қўйиб бўлмайди: Ёб паривашлар фирибни, сўнгга топмай илтифот, Мен киби девонаву расвойи олам бўлмангиз.

Чунки паривашларнинг фирибига учраш, домига дучор бўлиш, ишқ ўтида девонавор ўртаниб, оламга афсона бўлиш ошқилик шеваси ва қисматида бор. Бу аслида фараҳли, фараҳли, хавасли ҳам. Навоийнинг ўзи бир рубойида «Ё ошқини зори нотаваон бўлса киши, Девонайи расвойи жаҳон бўлса киши», дея орзулаган. Ҳўш, нега энди Навоий бу ғазалда... Бунда Навоий фақат ишқ офатларидан сақланишга қаратилган йўқ. Байтда: «Ишқ йўлига кириб, паривашлардин фириб ёб, илтифот кўрмай, сўнг пушаймон қилиб, девонайи расвойи жаҳон бўлиб юрмай кўя қолинг. Бундай қисмат ҳар кимга раво эмас ва ҳар ким бундай «бахтга сазовор бўлмас. Ишқ йўлидаги қўрқуликларни бизга қўйиб беринг», мазмунидagi киноя ҳам яширганки. «Дарду гамга» мурожаат тарзида айтилган кейинги байт шу фикрнинг мантикий давомидек янграйди:

Васлу айш обод қилсин халқин, эй дарду гам, Сиз бузув кўнгулудин ўза ерга маҳрам бўлмангиз. Лирик қаҳрамон висол шодликлари, рожат-фароғати халққа бахшида бўлишини, хижрон ғами ва ишқ дарди ўзининг вайрона кўнгулига насиб этишини илтижо қилади. Чунки илоҳий муҳаббат, висол, олий саодат ғамидида, дарманд кўнгулларига маҳрам бўлади.

Эй висол аҳли, ул оининг дарду ҳажридид мени, Кўп кўруб гамнок, сиз ҳам асру хуррам бўлмангиз. Шоир ўзгаларга висол, айшу ободонлик истади. Шу билан бирга, висол аҳлидан ҳаддан ташқари мағрурлиниб кетмасликлари, маҳбуби ҳажри дардидан ғамнок ошқ қўйғу-

сидан хурсанд бўлмасликларини тилайди.

Вафо ҳақида қўйғуға чўмган шоир, лирик чекиниш қилиб, ҳаробот аҳли, яъни маънавий-руҳий масалдошларига мурожаат қилади:

Эй ҳаробот аҳли, йўқ инсонда имкони вафо, Мастлигини деа ўлунг, эинҳор одам бўлмангиз. Бунда инсонда вафодорлик имкони йўқ экан, у билан ҳамжини, ҳамжамият бўлиш ноқулайлиги муболағали ифода-ланган.

Гар Навоий васл аро бўлди залил, эй аҳли васл, Эмди навбат сизгадур, мунча муаззам бўлмангиз. Ушбу матлабда висол аҳли билан бўлиб ўтган мусохаба, мунозаратга яқун ясалди. Навоий уларни чинакам ишқ йўлига қарлади: «Навоий манзуринг висоли йўлида ҳокисорлик билан фидо бўлди, тупроққа айланди. Эй висол талабгорлари, кўп мағрурланманг, қирланманг, пастроққа тушинг, ҳақ васлига эришмоқчи бўлсангиз, Навоийнинг ибрат олинг, гурурдан, ўзликдан қечинг, фидо бўлинг».

Ғазалда Навоийнинг инсонпарварлиги, эзгуликка хайрхоҳлик нуқтани назари яққол кўриниб туради. Бу нуқтани назар шоир ўз замонасидagi «олам элидан келадиган жабуру жафо, озор, ноҳуш ҳодисаларни қоралаш, улдердан батамом воз кечиш, «васлу айш обод қилсин халқин» дея эзгуликка, халқпарварликка тилан билдиришда аниқ акс этади. Ғазалда инсон маънавий қифасидagi нотугалликдан таассуф, илоҳий бир етуқлик, баркамолликка ташналик, талпиниш орзу-армонлари ҳам яққол намоён бўлади.

Лирик қаҳрамон қифаси шоир шахсиятига жуда яқин. Лирик қаҳрамон кечинмалари, фикр-ўйлари, ғам-андуҳлари бевосита Навоийнинг ўзи «олам элидан чеккан юз минг балоу меҳнату гам» эвазига пайдо бўлган, шубҳасиз. Ҳаётга ва Навоий яшаган аср ҳақиқатига мослиги билан бу ғазал реалистик ҳосиятга эга.

Анаънавий образлари ва бошқа бадий хусусиятлари борлигидан қўйи назар, ғазал ниҳоятда оригинал. Ҳатто, у Навоий руҳиятига қаттиқ таъсир этган бирор воқеа-ҳодиса муносабати билан ёзилган бўлиши эҳтимол.

Ғазалининг «Дўстлар» ундалими билан бошланиши ва ҳар сатрининг «бўлмангиз» радифи билан якунланиши одамий меҳр, қуноқчаллик, ўтиниш маъносини муттасил таъкидлаб туради. Рамал бахрининг рамали мусаммани маҳзуф вазида яратилган ҳам ғазалининг таъсирчан руҳи ҳамда мавзун оҳангдорлигини таъминлаган. Оҳанг тасвири қуйидагиче:

Фолотун, фолотун, фолотун, фолотун.

Мазкур ғазал Навоий ижодиётида ижтимоий мазмундорлиги ва бадий салмоғи билан алоҳида ажралиб туради. У шоирнинг «Дўстлар» аҳли замондин меҳр умиди тутмангиз» бошланғичи ғазали билан ғоявий-бадий хусусиятларига кўра жуда ҳамоҳанг. Ҳатто, у ғазалдаги фикр-умумлашмалар бу ғазалда янада муфассал шарҳланган, шоирнинг нуқтани назари яна ҳам қатъиятлашган. Навоийнинг бу ғазаллари шоирнинг ўз ижодида ва умуман, ўзбек адабиётида қўлбаб шундаки рубобий асарлар пайдо бўлишига сабаб бўлган. Масалан, XIX аср шоири Шермухаммад Муниснинг «Дўстлар, менсиз даме оҳанги шират қилмангиз» сатри билан бошланғичи ғазали шу ғазаллар таъсирида яратилган.

Ғазал бизнинг замонамизда ва яна асрлар оша Навоийнинг руҳий олами, шоир шахсияти, шунингдек, мураккаб инсоний муносабатларини ўрганишда ибратли қийматини сақлаб қолади.

Нусратулло ЖУМАЕВ,
филология фанлари номзоди.

ЭЪЛОН ВА БИЛДИРУВЛАР

АГРОСАНОАТ КОМПЛЕКСИНИ

БОШҚАРИШ ЖУМҲУРИЯТ ОЛИЙ МАКТАБИ
жамоа, давлат ҳўжаликлари ва агросаноат комплекси корхоналари раҳбар ходимлари-менеджерларни тайёрлаш
10 ОИЛИК КУРСЛАРИГА

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Олий мактаб 10оиллик курсларида бошқаришнинг психологик ва иқтисодий усуллари, инглиз тилини, ташқи иқтисодий фаолият принциплари, компьютердан фойдаланишни, экологик тоза маҳсулот ишлаб чиқаришни биладиган янги даражадаги бошлиқлар тайёрлашни амалга оширади.

Назарий ва амалий машғулотларни АСК тармоғининг раҳбарлари, бош мутахассислари, жумҳурият, иттифок, чет эллик ҳамда агробизнеснинг йирик мутахассислари ўтказишади.

Ўқиш жараёнида тингловчилар бошқариш, тижорат ва ҳуқуқий муносабатлар, менежмент ва маркетинг, ташқи иқтисодий фаолият бўйича маърузалар тинглаб машғулотлар ва ташкилий фаол ўйинларни ўтказишади.

Инглиз тилини ўрганиш тезлаштирилган программа бўйича ўтказилади. Ўқитиш жараёнида персонал компютерлардан фойдаланиш ўргатилади.

Олий мактаб тингловчилар илгор амалий тажрибаларни ўрганиш учун иттифоқимизнинг намунали фирм ва ўқув марказлари ҳамда чет элларга юборилади.

Тингловчилар бошқаришнинг иқтисодий-ҳуқуқий, АСКнинг молиявий ва ташқи иқтисодий фаолияти бўйича керакли ҳужжатлар билан таъминланадилар.

Битта мутахассис тайёрлаш баҳоси 4500 сўм.

Тингловчилар қабул комиссиясида суҳбатдан ўтгандан сўнг қабул қилинадилар.

Тингловчилар олий маълумотли, амалий иш тажрибаси 3 йилдан кам бўлмаган ва ёши 35 дан ошмаган бўлиши керак.

Тула ўқитиш курсини ўтган, диплом ишнинг ҳимоя қилганларга «Агросаноат ишлаб чиқаришнинг ташкилотчиси — «Менеджер» мутахассислиги бўйича диплом берилади.

10 оиллик курсларда машғулотлар 7 январь 1991 йилдан бошланади.

Тингловчилар меҳмонхона типидagi ётоқхона билан таъминланадилар.

Манзиллоҳ: Тошкент шаҳри, Луначарский шоссеи, 374-уй. Телефон: 64-19-44.

КОРХОНАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР, БАНКЛАР,

ШИРКАТЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ,

ИЖАРАЧИЛАР

ДИҚҚАТИГА!

ССЖИ Давлат банки Ўзбекистон тижорат савдо банки («Ўзторгбанк»)нинг уставиин рўйхатга олди. Жумҳурият Савдо вазирлиги, Тошкент шаҳар ижроқўмитининг савдо Бош бошқармаси, жумҳурият «Ўзбекистонторг» ва «Ўзторгодежда» улгурчи базалари, «Олмос» жумҳурият улгурчи-чакана савдо бирлашмаси банкнинг таъсисчиларидир.

Пул маблағларини жалб этиш ва жойлаштириш, миқозларга ҳисоб-китоб хизмати каби ағнавий банк хизматларини кўрсатишдан ташқари мазкур банк турли-туман воситачилик хизматларини ҳам тақдир қилади. Молия, банк ва ҳўжалик органларида миқозларнинг манфаатини ҳимоя қилиш:

халқаро ва иттифокнинг ички бозорларидаги аҳвол ва улардаги нарх-наволар, ишлаб чиқариш ва кордонлик фаолиятининг янги ташкилий кўринишлари, молия ва банк органлари билан ўзаро алоқалар ҳақида ахборотларни бериш:

миқозларнинг манфаатларидан келиб чиқиб, қонунларга ҳилоф бўлмаган бошқа хизматларни кўрсатиш шулар жумласидандир.

«ЎЗТОРГБАНК»: тижорат, ахборот, ҳисоб-китоб, ҳўқуқ, экспорт илмий-муҳандислик хизматларига эга бўлишни.

Москва ва Ленинградда, жумҳурият ва мамлакатнинг йирик савдо-саноат марказларида ўз бўлимларини очини мўлжаллайди.

Банк таъсисчилари ортқиқа маблағларини пай бадали, шопиини омонат, ёки зарур ҳолларда олинанидан омонат тариқасида «Ўзторгбанк»қа қўйишни сизларга тақдир қилади, банди очилганидан янги лавозимларни эгаллаш учун танлов эълон қилади.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 39-17-12, 33-83-09.

«ЎЗТОРГБАНК», ЎЗБЕКИСТОН ССЖ САВДО ВАЗИРЛИГИ.

«Союзреклама» Бутуниттифок ишлаб чиқариш бирлашмасининг Ўзбекистон реклама ишлаб чиқариш корхонаси.

Ўзбекистон ССЖ Соғлиқни сақлаш вазирлигининг ТРАВМАТОЛОГИЯ ВА ОРТОПЕДИЯ ИЛИМИЙ-ТАДҚИҚОТ ОЛИЙ БИЛИМГОҲИ бўлимлар бўйича ВЎШ ЛАВОЗИМЛАРГА

ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

катта илмий ходимлар (фан номзодлари): катталарнинг оғир жараҳатлари 2/1—травматология, 1—нейротравматология), умумий болалар ортопедиси, думгазабел суяги паталогияси, рентген-лаборатория тунинг 30 тур бўйича ўтказилган. Ташланган қўрғача кўра шахматчи йигитларини Ук-райна, Белоруссия, Туркменистон, Эстония командалари билан дон дон суриши, аёлларини Россия, Белоруссия, Арманистон ва Москва шахматчилари билан ўйнайдилар. Футболчиларини Арманистон ва Латвия командалари билан майдонга тушади бўлишди. Чим хоккейчи қизлар финалга чиқиши учун саралаш учрашувларини Россия, Қозғоғистон, Белоруссия, Озарбайжон, Ленинград командалари билан куч сынашдилар.

СПАРТАКИАДА:

КўРҒА ТАШЛАНДИ

ССЖИ халқлари ёғи Х спорткиадада мусобақаларида иштирок этувчи жамоалар ўртасида қўрғача ташланди. Маълумки мусобақалар спортнинг 30 тур бўйича ўтказилган. Ташланган қўрғача кўра шахматчи йигитларини Ук-райна, Белоруссия, Туркменистон, Эстония командалари билан дон дон суриши, аёлларини Россия, Белоруссия, Арманистон ва Москва шахматчилари билан ўйнайдилар. Футболчиларини Арманистон ва Латвия командалари билан майдонга тушади бўлишди. Чим хоккейчи қизлар финалга чиқиши учун саралаш учрашувларини Россия, Қозғоғистон, Белоруссия, Озарбайжон, Ленинград командалари билан куч сынашдилар.

СПОРТЛОТО

16 декабрда ўйналган 30-ти-
ражда қўйидаги ютуқли рақам-
лар қайд этилди.

«45 дан 6»: 11, 19, 24, 30, 32, 44.

«36 дан 5»: 18, 19, 20, 30, 35.

«36 дан 5»: 18, 19, 20, 30, 35.

«36 дан 5»: 18, 19, 20, 30, 35.

«36 дан 5»: 18, 19, 20, 30, 35.

«36 дан 5»: 18, 19, 20, 30, 35.

«36 дан 5»: 18, 19, 20, 30, 35.

«36 дан 5»: 18, 19, 20, 30, 35.

«36 дан 5»: 18, 19, 20, 30, 35.

«36 дан 5»: 18, 19, 20, 30, 35.

«36 дан 5»: 18, 19, 20, 30, 35.

«36 дан 5»: 18, 19, 20, 30, 35.

«36 дан 5»: 18, 19, 20, 30, 35.

«36 дан 5»: 18, 19, 20, 30, 35.

«36 дан 5»: 18, 19, 20, 30, 35.

«36 дан 5»: 18, 19, 20, 30, 35.

«36 дан 5»: 18, 19, 20, 30, 35.

«36 дан 5»: 18, 19, 20, 30, 35.

«36 дан 5»: 18, 19, 20, 30, 35.

«36 дан 5»: 18, 19, 20, 30, 35.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» («Советский Узбекистан»)

Орган ЦК Компартии

Узбекистана и Верховного

Совета Узбекской ССР

ИНДЕКС 64583.

ШОИР ЮРТИДА ШОДИЁНА

Ҳажжонга солувчи, самимий, лирик ва инсоний шеърини ўзбекистонлик ақойиб сўз устаси Зокиржон Ҳабибий таваллудининг 100 йиллигига бағишлаб ўтказилган тантаналар иштирокчиларини бирлаштирди. Тантаналар 14 декабрь куни Андижон вилоятида бошланди. Шоир туғилиб ўсган ўлкага Тошкентдан ва жумҳуриятимизнинг бошқа шаҳарларидан ёзувчилар ҳамда адабиётшунослар, кўшани Уш вилоятининг Бозоркўрган районидан меҳмонлар келишди. Истеъдодли фарзандни камолга етказган заминга таъзим қилиш, ўзбек маданиятига муносиб ҳисса қўшган инсонни хотирлаш мақсадида одамлар бу ерга келдилар.

Шоир ҳақида кўп гапирилди, хотирлар ёдга олинди, унинг илҳомбахш ғазаллари ўқилди. Тўпланганлар Зокиржон Ҳабибий ашшигиданок шеърлар маш қилгани, унинг дастлабки асарлари айнавий муҳаббат мавзусида бўлгани тўғрисида сўзлашди. Нотинч ва ташвишли эди ўша даврлар. Октябрь инқилоби кўпгина бошловчи адабларнинг, жумладан Ҳабибийнинг ҳам ижодида ўз таъсирини кўрсатди. Унинг шеърлари тобора инсоний, дадил бўла борди. Янги давр руҳи билан йўрилди. Ўзбек адабиёти классиги ижодининг катта билимдони бўлган Зокиржон Ҳабибий Навоийнинг кўпгина асарларини ҳозирги китобхоналарга етказиш учун анча ишлар қилди. Уруш ва урушдан кейинги йилларда Ҳабибий истеъдодининг янги қирраларни яқинлаб кўрди. У ёзган қўшиқлар радио орқали муттасил эшиттирилди ва улар ҳануз Ўзбекистон қўшиқчилари санъати хазинасидан муносиб ўрин олиб келмоқда.

[ЎТАГ].

«Билим» жамиятининг пленуми

Яқинда Ўзбекистон ССЖ «Билим» жамияти бошқарувининг пленуми бўлди. Пленум қатнашчилари жамиятнинг навбатдан ташқари XI съездини қақи-

риш тўғрисидаги масалани кўриб қилишди. Съездни келаси йил май ойида ўтказишга қарор қилинди.

Бозор иқтисодиётига ўтиш шариғида жумҳурият «Би-

лим» жамияти фаолиятининг асосий йўналишлари ва жамият уставиинг лойиҳаси муҳомаа қилинди.

Бутуниттифок «Билим» жамиятининг навбатдан ташқари XI съездига делегатлар сайланди.

(ЎТАГ).

лим» жамияти фаолиятининг асосий йўналишлари ва жамият уставиинг лойиҳаси муҳомаа қилинди.

Бутуниттифок «Билим» жамиятининг навбатдан ташқари XI съездига делегатлар сайланди.

(ЎТАГ).

лим» жамияти фаолиятининг асосий йўналишлари ва жамият уставиинг лойиҳаси муҳомаа қилинди.

Бутуниттифок «Билим» жамиятининг навбатдан ташқари XI съездига делегатлар сайланди.

(ЎТАГ).

лим» жамияти фаолиятининг асосий йўналишлари ва жамият уставиинг лойиҳаси муҳомаа қилинди.

Бутуниттифок «Билим» жамиятининг навбатдан ташқари XI съездига делегатлар сайланди.

(ЎТАГ).

лим» жамияти фаолиятининг асосий йўналишлари ва жамият уставиинг лойиҳаси муҳомаа қилинди.

Бутуниттифок «Билим» жамиятининг навбатдан ташқари XI съездига делегатлар сайланди.